

Proloog

Stel je eens voor wat er allemaal wegwijnt op de zwarte bodem van een meer. Rommel, door de stroom meegevoerd of uit boten gegooid, wordt pluizig en zacht. Vissen met pruilmondjes zwemmen hun vreemde levens, ver van de haak en in een onlosmakelijk samenspel van ademhaling en beweging. Stel je plekken voor waar wier groeit, dansend als lenige vrouwen die niemand ziet. Ga aan de rand van een meer staan, waar de golfjes naar je schoenen happen, en probeer je voor te stellen hoe dicht je bij een andere wereld bent, even stil en vreemd als de maan, buiten het bereik van licht en warmte en geluid.

Mijn ouderlijk huis bevindt zich op de bodem van een meer. Daar ligt onze boerderij, gevangen in modder, de overblijfselen niet meer te onderscheiden van bootwrakken. Gestroomlijnde forellen flitsen door het restant van mijn slaapkamer en de zondagse kamer van mijn familie. Stallen en troggen rotten. Kluwens prikkeldraad roesten. Het ooit zo vruchtbare land is gemarineerd in ledigheid.

In een geschiedenisboek zou de aanleg van het Blue Mesa-stuwmeer misschien heroïsch worden genoemd, onderdeel van de grote droom om kostbaar water uit de zijtakken van de rivier de Colorado naar het onvruchtbare zuidwesten te leiden. Misschien is de eens zo wilde rivier de Gunnison met goede bedoelingen afgedamd en gedwongen een meer te worden, maar ik ken ook een ander verhaal.

Vroeger, toen de rivier aan de voet van de enorme, eenzame Big Blue-wildernis nog snel en schuimend door de vallei stroomde, stond ik tot aan mijn knieën in dit deel van de Gunnison. Ik ben in de vallei geboren en kende het dorpje Iola in de tijd dat elke ochtend gepaard ging met heerlijke ontbijtgeuren en geluiden van nijvere ranches en landbouwbedrijven. De opkomende zon verlichtte de oostelijke kant van Main Street en kroop vervolgens langzaam verder het dorp in, over de treinrails en het speelplein van de school, om het ronde, rood met blauwe glas-in-loodraam van de piepkleine kerk in vuur en vlam te zetten. De ijle fluittonen van de 09.22, de 14.05 en de 17.47 fungeerden als tijdmeter in mijn leven. Ik kende alle sluipweggetjes en alle dorpelingen. In de boomgaard van mijn familie wist ik precies de oudste knoestige boom te vinden waaraan steevast de zoetste perziken groeiden. En ik kende het verdriet van deze plek, misschien wel beter dan de meeste andere mensen.

Goede bedoelingen verplaatsten het kerkhof van Iola naar een plek hoog op een heuvel, waar de grafzerken van mijn familieleden hopelijk bij de juiste stoffelijke resten zijn gezet. Het kerkhof is er nog steeds, achter een wit ijzeren hek dat door zware pakken sneeuw verbogen en verwrongen is, maar verder zetten die goede bedoelingen heel Iola, Colorado, onder water.

Stel je een dorp voor dat is stilgevallen, vergeten, overgeleverd aan ontbinding op de bodem van een meer dat ooit een rivier was. Als je je dan afvraagt of de vreugde en de pijn van een dorp wegspoelen als het door stijgend water verzwolgen wordt, kan ik je vertellen dat dat niet zo is. De landschappen van onze jeugd vormen ons, we dragen ze voor altijd mee, als relaas van alles wat ze ons schonken en ontnamen, in de personen die we worden.

Deel 1

1948-1949

1

1948

Hij zag er niet erg aantrekkelijk uit.

In elk geval niet bij de eerste aanblik.

‘Neem me niet kwalijk.’ De jongen trok met een vuile duim en wijsvinger aan de klep van zijn versleten rode honkbalpet. ‘Is dit de weg naar het pension?’

Dat was alles. Een doodgewone vraag van een vuile onbekende die over Main Street kwam aanlopen op het moment dat ik het kruispunt met North Laura bereikte.

Zijn tuinbroek en zijn handen waren zwart van het kolengruis. Ik dacht eerst dat het smeer of zand was, maar daarvoor was het te donker. Er zaten vegen op zijn wangen. Onder dunne spoortjes zweet was een gebruide huid zichtbaar, en onder zijn pet stak steil zwart haar uit.

Het begin van die herfstdag was even gewoon geweest als de pap en de gebakken eieren die ik de mannen bij het ontbijt had voorgezet. Er viel me niets bijzonders op toen ik daarna het huis opruimde, de makke dieren in hun hokken verzorgde, in de koele ochtendlucht twee manden late perziken plukte, met het gamele karretje achter mijn fiets mijn dagelijkse ronde maakte om de bestellingen af te leveren en weer naar huis ging om het middageten klaar te maken. Maar inmiddels weet ik dat het uitzonderlijke zich onder het gewone verschuilt, net als de diepe, mysterieuze wereld onder het oppervlak van de zee.

‘Dit is de weg naar alles,’ antwoordde ik.

Ik probeerde niet grappig te zijn of zijn aandacht te trekken, maar zijn gekrulde mondhoeken en de manier waarop hij me schuin aankeek verraadden dat mijn antwoord hem amuseerde. Bij die blik voelde ik mijn buik kriebelen.

‘Ik bedoel dat het maar een klein dorp is,’ probeerde ik uit te leggen, om duidelijk te maken dat ik niet het soort meisje was dat door jongens werd opgemerkt of vanaf straathoeken grijnzend werd bekeken.

De ogen van de onbekende waren donker en glanzend als een ravenvleugel. En vriendelijk, dat is wat ik me vooral herinner, vanaf die eerste glimp tot aan de laatste blik. Ik zag een zachtaardigheid die in zijn binnenste leek op te wellen en vanuit een overvolle bron naar buiten stroomde. Hij bekeek me een paar tellen aandachtig, nog altijd met die lach om zijn mond, en trok weer kort aan de klep van zijn pet voordat hij doorliep naar pension Dunlap aan het einde van Main Street.

Het was echt zo dat dit ene vervallen trottoir naar alles leidde. Behalve het pension hadden we Hotel Iola voor rijkelui en de aangebouwde kroeg voor dronkelui, Jernigan’s Standard station, ijzerhandel en postkantoor, het eettentje waar het altijd naar koffie en spek rook, en Chapman’s Big Little Store, waar je kruidenierswaren, een delicatessentoonbank en een stortvloed aan roddels kon vinden. Aan het westelijke uiteinde van dat alles stond de hoge vlaggenmast, tussen de school waar ik op had gezeten en de witte gepotdekselde kerk waarin ons gezin in de tijd dat moeder nog leefde elke zondag brandschoon en keurig de diensten bijwoonde. Daarachter dook Main Street abrupt de heuvel in, als een punt achter een korte zin.

Ik liep in dezelfde richting als de onbekende. Het was mijn bedoeling om mijn broer uit het pokerhol achter Jernigan’s te slepen, maar ik was niet van plan om vlak achter deze jongen te gaan lopen. In de middagzon bleef ik op de hoek staan, en ik

hield mijn hand boven mijn ogen om zijn weglopende gestalte te bestuderen. Hij wandelde langzaam, nonchalant, alsof zijn volgende stap zijn enige bestemming was. Zijn armen zwaaiden losjes langs zijn lichaam en zijn hoofd leek net iets trager te bewegen dan zijn voeten. Zijn smoezelige witte t-shirt stond strak gespannen onder de banden van zijn tuinbroek. Hij was slank, met de gespierde schouders van een arbeider.

Alsof hij mijn blik had gevoeld, draaide hij zich opeens om, en er verscheen een witte, oogverblindende lach op zijn vuile gezicht. Ik hapte naar adem, omdat hij me had betrappt. Over mijn hals kroop een warme, kriebelende gloed omhoog. Hij trok nog eens kort aan de klep van zijn pet, draaide zich om en kuierde door. Ik kon zijn gezicht niet zien, maar ik wist bijna zeker dat hij nog steeds glimlachte.

Achteraf weet ik dat dat een beslissend moment was. Ik had er immers ook voor kunnen kiezen om me om te draaien, over North Laura terug naar de boerderij te lopen, de avondmaaltijd klaar te maken en Seth in zijn eentje naar huis te laten wankelen, recht in de armen van papa en oom Og, die hem de wind van voren zouden geven. Ik had op zijn minst Main Street kunnen oversteken, want dan hadden er een paar auto's en een rij populieren met geler wordende blaadjes tussen onze trottoirs in gestaan. Dat deed ik echter niet, en dat veranderde alles.

In plaats daarvan zette ik langzaam een stap naar voren, en daarna nog een. Intuïtief begreep ik het belang van elke beweging, elke keuze om een voet op te tillen, naar voren te steken en neer te zetten.

Nog nooit had iemand me iets over aantrekkingskracht verteld. Toen mijn moeder overleed was ik te jong om die geheimen van haar te hebben gehoord, en ik kan me ook niet voorstellen dat ze ze met me zou hebben gedeeld. Ze was een rustige, nette vrouw, uiterst gehoorzaam aan God en aan wat er van haar werd

verwacht. In mijn herinnering hield ze van mijn broer en mij, maar ze toonde haar genegenheid enkel binnen uiterst strikte grenzen en voedde ons streng op vanuit een diepgewortelde angst voor wat ons op de Dag des Oordeels te wachten stond. Soms verloor ze heel even haar ijzeren zelfbeheersing en bewerkte ze onze billen met de zwarte rubberen vliegenmepper, of zag ik subtiele vlekjes van haastig weggeveegde tranen nadat ze gekniel in gebed had gezeten, maar ik heb nooit gezien dat ze mijn vader kuste of hem zelfs maar omarmde. Mijn ouders leidden het gezin en de boerderij als efficiënte, betrouwbare partners, maar ik heb bij hen nooit iets van die speciale liefde tussen man en vrouw opgemerkt. Ik had geen landkaart van dit mysterieuze grondgebied.

Al weet ik dit wel: kort na mijn twaalfde verjaardag keek ik tijdens die sombere herfstchemering uit het raam van de zondagse kamer toen sheriff Lyle zijn langgerekte zwart-witte auto op het natte grind van de oprit parkeerde en aarzelend over het erf naar mijn vader liep. Door de condens van mijn adem op het glas heen zag ik papa langzaam op zijn knieën vallen, recht in de verse modder die de regen had achtergelaten. Ik had op de uitkijk gezeten naar mijn moeder, mijn neef Calamus en mijn tante Vivian, die door de bergpas naar Canyon City waren gereden om perziken af te leveren en die al uren terug hadden moeten zijn. Mijn vader had ook op de uitkijk gestaan, zo gespannen door hun afwezigheid dat hij de hele avond natte bladeren had weggeharkt, terwijl hij ze 's winters doorgaans op het gras liet vergaan. Toen papa onder het gewicht van Lyles woorden door zijn knieën zakte, drongen er twee enorme waarheden tot mijn kinderhart door: mijn afwezige familieleden zouden niet meer thuiskomen, en mijn vader hield van mijn moeder. Ze hadden het nooit getoond en nooit over romantiek gesproken, maar op dat moment besepte ik dat ze op hun eigen kalme manier liefde

hadden gekend. Door hun discrete relatie – en bij het zien van de droge, nuchtere ogen waarmee mijn vader later naar binnen kwam om Seth en mij somber te vertellen dat mijn moeder dood was – leerde ik dat liefde een privéaangelegenheid is, iets wat door twee mensen achter gesloten deuren wordt gekoesterd, iets waar zelfs in stilte om wordt gerouwd. Die liefde is van hen en van niemand anders, als een geheime schat, als een persoonlijk gedicht.

Verder wist ik niets, vooral niet over het begin van de liefde, die onverklaarbare aantrekking, waarom de ene passerende jongen je niets doet en de volgende je naar zich toe trekt met een intensiteit die even onloochenbaar is als de zwaartekracht. Vanaf dat moment word je beheerst door verlangen.

Hij was nauwelijks vijftig meter van me af toen we op hetzelfde moment over hetzelfde smalle trottoir in hetzelfde dorp in deze uithoek van Colorado wandelden. Ik liep achter hem aan en bedacht dat ik niet wist waar hij vandaan kwam en wat hij allemaal had meegemaakt, maar dat hij en ik ons tijdens onze zeventien jaren op deze aarde – misschien iets meer voor hem, misschien iets minder – totaal niet bewust waren geweest van het bestaan van de ander. Nu, op dit moment, kruisten onze levens elkaar even duidelijk als North Laura en Main Street.

Mijn hartslag versnelde toen de afstand tussen ons geleidelijk aan kleiner werd: eerst drie huizen, vervolgens twee en daarna een. Het drong tot me door dat hij steeds langzamer ging lopen.

Ik had geen idee wat ik moest doen. Als ik ook langzamer ging lopen, wist hij dat ik mijn snelheid aan hem aanpaste en dat ik hem in de gaten hield, maar als ik in mijn tempo bleef doorlopen, zou ik binnen de kortste keren bij hem zijn. Wat moest ik dan doen? Het leek me nog erger om hem in te halen en zijn ogen op mijn rug te voelen branden. Dan richtte hij zijn blik vast op mijn slungelige tred, mijn blote benen, mijn versleten leren schoenen,

de oude bruine schooljurk die me eigenlijk te klein was geworden en mijn alledaagse, steile bruine haar, dat sinds mijn zondagse bad niet meer gewassen was.

Daarom ging ik langzamer lopen. Hij vertraagde ook, alsof we door een onzichtbaar touwtje met elkaar verbonden waren, tot hij nauwelijks nog bewoog. Vervolgens bleef hij staan. Voor mij zat er niets anders op dan hetzelfde te doen, en daar stonden we dan, twee dwaze standbeelden op Main Street.

Meteen wist ik dat hij was blijven staan om me te plagen. Ik leek wel verstijfd door angst, besluiteloosheid en de desoriënterende eerste kriebels van verlangen. Ik kende deze jongen pas een paar minuten en een halve straat, maar mijn ingewanden tolden nu al als kiezels in een beek.

Ik hoorde de mollige vrouw van de dokter en de stalen wiertjes van haar kinderwagen niet van achteren naderen. Toen mevrouw Bernette en haar peuter opeens naast me verschenen en me probeerden te passeren, sprong ik bijna als een schichtig veulen opzij.

Mevrouw Bernette glimlachte achterdochtig en trok haar dunne, geëpileerde wenkbrauwen op, alsof ze een onuitgesproken vraag stelde. 'Torie,' zei ze kortaf.

Met enige moeite knikte ik beleefd. Het lukte me niet om me de naam van het kind te herinneren of hem vriendelijk over zijn blonde bol te aaien.

De onbekende jongen zette handig een stapje opzij om mevrouw Bernette doorgang te verlenen. Ze nam hem nieuwsgierig van top tot teen op en glimlachte flauwtjes toen hij tegen de klep van zijn pet tikte en haar groette: 'Mevrouw.' Ze keek fronsend om naar mij, alsof ze een raadsel probeerde op te lossen, maar draaide vervolgens haar hoofd terug en waggelde verder naar het dorp.

We waren inderdaad een raadsel, deze jongen en ik. Het raadsel